

A harmadik emelet

BESZÉLGETÉS VOLF KATALINNAL

– A kezdet kezdetén mi motoszkál egy balett-táncos fejében?

– Táncolni akar. Van esetleg szerepálma, talán szeretné eltáncolni Csipkerózsikát vagy Flaviát... De ez nem egyenlő a nagybetűs élettel. Dolgozni kell, a többi alakul. Van, akiről kikiáltják, hogy tehetséges, de bármi történhet. Van, akire azt mondják, nem annyira tehetséges, és van, akire azt, hogy „majd meglátjuk”. És hogy ki hova jut, az szerencséből, pillanatból, kicsi puzzle-okból áll össze. Mindenre van pró és kontra: valaki egyszer csak eltűnik, mert mégsem eléggé tehetséges. Más váratlanul kinyílik, mint az orchidea, és gyönyörű lesz.

– Ehhez képest maga, aki 1983 óta a Magyar Állami Operaház tagja?

– Akkoriban nem volt még trendi kimenni és körbetáncolni a világot. Komoly harcokat kellett vívni azért, hogy valaki bejusson az Operaházba. Más rangja volt.

– Idővel első magántáncos lett. Kossuth-díjas.

– Balerina lettem.

– Aki megfutotta az útját?

– Nincs bennem hiányérzet. Nagyon jókor nagyon jó helyen voltam, jó együttesben, jó barátokkal, jó kollégákkal, jó vezetőkkal, jó előadásokban, jó utazásokban, jó hangulatban. Nagyon-nagyon jól működött minden.

– Egyenes vonalú a pályája?

– Az összes személyes buktatójával, de igen. Mindennap fogtam a rudat, és dolgoztam. Nem volt karácsony tizenöt évig, mert csak remegett az ember, hogy neki előadása van... Jön a sok ünneplő, tele pocakkal, nekem meg be kell melegíteni A diótörőre, spiccre kell pattanom, forogni, emelni... Más kérdés persze, hogy tizenegy órától te vagy a balerina. Az nagyon nagy átlényegülés. Amikor az ember válogat a könyvek között, az a reggel nyolc óra. Na, ehhez van kedve, az a tíz óra. És akkor elkezd, és az első ötven oldal után beszippantja a könyv. Az a tizenegy óra.

– Kacsingatott másfelé?

– Volt, amikor el akartam innen menni. Valami fiatalos lázadásból, nem is tudom... Kos vagyok, néha fejjel megyek a falnak, de ebből az állapotból szerencsére gyorsan visszarángattak. Egy komoly térd sérülés után viszont sok minden megfordult a fejemben. Utólag derült ki, hogy 1994. december 6-án nem csupán a térdem, a pályám is megszakadhatott volna. Ebbe persze akkor nem gondoltam bele: a következő

fél évben vissza kellett magam dolgozni! Nekem, aki rendes kislány vagyok, négyéves korom óta folyton szót fogadok... Be kellett hajlítani a térdemet, kifelé kellett fordítani, föl kellett állni, át kellett menni a túloldalra... Csináltam, csináltam, oldottuk meg a napi problémákat, meg sem fordult a fejemben, hogy nem leszek többé balerina. Akkor jöttem rá, milyen nehéz ez az egész... Addig nem vettem észre, mert a szüleimtől nagyon jó adottságokat örököltem a tánchoz. Fizikálisan, izomzatilag, alkatilag. Nehéz volt, mert minden nap nehéz, de nem volt plusz nehéz, amivel a legtöbb kollégám küzd. Viszont a műtét után rájöttem, milyen megpróbáltatás újra ráállni a spicc-cipőre! Komoly öntudatra ébredés volt. Akkor váltam igazán balerinává. Akkor kezdtem más szemmel látni a táncot. Másképp hallani a zenét. Másképp bánni a partnerekkel. És főleg önmagammal.

– Ezek már a kilencvenes évek...

– ...És ami történt az országban, az a mi harmadik emeletünkön – a balett az Operaház harmadik emeletét birtokolja, a főigazgatóság az elsőt – ugyanúgy megtörtént, ha nem is tízmillió emberrel, de százal-százhuszszal. Ez egy miniállam.

– Ez a nyolcvanas évek végén még nem tűnt föl?

– Nem figyeltem rá. Végeztem a munkámat, hiszen én része vagyok egy egésznek, és azon belül kell a munkámat rendesen elvégezni. Nagyon-nagyon sokat dolgoztam, és nagyon-nagyon fáradt voltam. Volt, hogy három darabot próbáltunk egyszerre! Csak az érdekelt, hogy hazaérjek, hogy egyem valamit, és fekszem, és bámuljak ki a fejemből, mert tudtam, hogy másnap kezdődik előlről... Országos ügyekkel nem foglalkoztam, és megmondom őszintén, most sem szívesen teszem. Én balerina vagyok, aki nem akar a világ minden történéseiben részt venni! Nem erről akarok beszélgetni! Nem akarom, hogy ez legyen túlsúlyban.

– De egyszer csak észre kellett vennie, hogy nem csupán tánc van a világban...

– Ez folyamatosan alakult ki... Eljött egy pillanat, amikor azt éreztem, hogy szeretnék nyugodtan karácsonyozni, azt gondoltam, eleget táncoltam, csináljak a fiatalabbak, akik még őrjöngenek érte. Viszont tudom a szakma minden csínját-bínját, és akkor úgy alakult, próbáljuk meg, hogy amit tizenöt évig a saját bőrömön tapasztaltam, át tudom-e adni annak, aki most kezdi... Ezzel indult a balettmesterkedésem. Ez nem a miniállam működése: ez az én szakmai utam. Az egyetlen kakuktojás voltam, aki spicc-cipőbe bújtam, és vagy háttal álltam a tükörnek és kiabáltam, vagy fordult a kocka, és nekem kiabáltak.

– És hogy a politika is beteszi a lábát az Operaházba...?

– Nyilván előbb látszott már, mint ahogy én észre akartam venni. Az sem lehetett csak szakmai döntés, hogy Vass Lajos került ide, mindenesetre nem volt ennyire feltűnő. A szakmaiságot nem érintette a dolog, tehát én sem akartam ezzel foglalkozni! Működött a színház, működött a harmadik emelet. Ami most nagy baj, hogy szakmaiatlanság van. A politika korábban is bent volt, de a szakmába nem szólt bele. Most bent van a politika, és a szakma se jó. Ezzel van baj. Nem biztos, hogy a politikával, hanem a szakmaiatlansággal.

– Miben mutatkozik meg?

– Nem körültekintő. Nem mutat tiszteletet emberek iránt. Önző, pökhendi és nagyképű.

– A jelenség melyik szintjével találkozik?

– Az első emeleten, aztán a harmadikon.

– Szóval, mi a baj?

– Az, hogy bulvár lett az egész, ami méltatlan a házhoz, az egész épülethez! Ybl Miklós szerintem felrobbantáná az épületet, mert ami most zajlik benne, körülötte, alatta, fölötte, az szegény. Csócsáljuk, mint a hiénák a húst, marcangoljuk szét, és a lényeg elveszett. A színház veszett el! A produkciók vesztek el, a művészek vesztek el! Régen mindenki azt gondolta, hogy ha nem volnának a művészek, akkor a többiek nem dolgozhatnának a házban. Most meg fordítva van. Pedig a művészekért jönnek be az emberek, ki is járna nekik ezért a tisztelet. A szeretet. Olyan sok-sok dolog veszett el nagyon gyorsan, és alakult alpárivá, gyalázatossá, szegyénteljessé... Lassan harminc éve dolgozom az Operaházban, de abban biztos vagyok, hogy egy színházat nem lehet úgy működtetni, ahogy most teszik! Kisebb színházat, ahol kisebb projektek vannak, ahol előadásokra lehet összeszedni embereket, talán lehet, de a Magyar Állami Operaházat nem.

– Az emberek túl akarnának élni? Ebben a miniállamban is?

– De hiszen a túlélésben nincs semmi inspiráció, nincs semmi plusz! Megcsináljuk középszerűen a dolgunkat, letudjuk, hazamegyünk, aztán csörög a mobil-

telefon, hogy megjött a fizetés. Ebben semmi fantázia, semmi érdekes nincs! Akkor inkább zárjuk be a házat.

– Néha úgy teszünk, mintha tennénk valamit, de a szívünk mélyén tudjuk, hogy nem teszünk semmit. Abból ugyanis nehézségeink támadhatnak, ha csinálunk valamit...

– ...Nehogy valamit jobban csinálj, mint a főnököd, és ne hívd fel a főnököd figyelmét arra, hogy baj van, mert abban a pillanatban megbüntetnek. Kikapsz. Ez se inspiráló... Ezzel csak egy helyben toporgunk,

Schiller Kata felvételei

és a középszernek nyitunk utat. Tomboljatok, menjete, és tegyétek tönkre!

– Sokan belefáradnak.

– Ez a szorító érzés, ez a fölengedem-leengedem, ez a kiszámíthatatlanság nagyon-nagyon fárasztó. Ott tartok, hogy bemegyek, elvégzem a munkámat, arra a nyolc percre, amennyit a színpadon töltök, próbálok mindent kint hagyni az utcán... Bizsergett a gyomrom huszonöt évig a megtiszteltetéstől, hogy átléphetem az Operaház küszöbét, teljesen mindegy, hogy balerínaként vagy balettmesterként, de most nem akarok bemenni! Szeretem a balettot, szeretem a darabokat, a tánclépéseket, a zenét: tőlem ezt ne vegyék el azért, mert azt gondolják, hogy a koncon marakodni lehet!

– Mindennek a pénz a mozgatórugója?

– Sok pénzt akarnak? Akarjanak! De a színpad nem hazudik. Ha oda kimegy a középszer, abból középszerű előadás lesz. Az odavezető út odavezethet bárkit, de attól még nem lesz tehetségesebb valaki, mert a színpadra játszotta magát! Vagy odajátszották! Miért az dönt rólam, aki kétszer ment föl azon a lépcsőn, amelyen én már kétszázézerszer? Kívül-belül ismerem a kollégáimat: miért nem lehet elgondolkozni azon, hogy esetleg van abban valami, amit mondok? Hogy merik megkérdőjelezni a tapasztalatot, az eltöltött időt, a napi munkát?

– Mi történt?

– Keveházi Gábor balettigazgató el, Hágai Katalin egy napra balettigazgató, aztán egyszer csak Eldar Aliev, egy idegen, aki vendég balettmesternek volt ideszerezdötve egy évre, lett a balettigazgató. Mindenki megrökönyödésére. Engem meg odatettek mellé művészeti vezetőnek. Én voltam a pajsz. Én, aki ott-hon vagyok, tudok a kollégákkal beszélni, ismerem a rendszert a színházban... És akkor három hétig dolgoztam, aztán egy csütörtökön négyszemközt beszél-

gettem Horváth Ádámmal, az Operaház miniszteri biztosával, pénteken még *Giselle*-balettmester voltam, de aznapra tizenötünket kötetlen beszélgetésre hívtak az első emeletre. Szombaton reggel tíz óra előtt két perccel a balettigazgató kirúgott. Vasárnap semmi, hétfőn képesítővizsga volt, kedden negyed tizenkettőkor meg jött egy hölgy, hogy menjünk át a jogi osztályra, ahol közölték velem, hogy fegyelmi eljárás indul ellenem, és nem mehetek be a házba. Azért, mert szombaton el szerettem volna mondani az együttesnek, hogy már nem vagyok művészeti vezető... Akkor három, öltönyös ember rontott be a próbaterembe, és kioktatott, hogy ez jogilag nem jó. Én meg mondtam nekik, hogy maguk miatt áll a próba, ahogy a mondanójuk végére érnek, folyik tovább. Mert abból csináltak ügyet, hogy én állítólag beszüntettem a munkát.

– *Mi játszódhatott a színpalak mögött?*

– Az ősszel kezdődött. Odahelyezték Horváth Ádámot miniszteri biztosnak. Szakmailag jókat hallhattak rólam, ezért kineveztek művészeti vezetőnek, valószínűleg, mert a Hágait kiebrudalták, és nem volt más olyan, akinek esetleg van valami respektje. De az igazi kérdés, hogyan lehetett Eldar Aliev balettigazgató! Ki javasolhatta? Mert ő lett! Csináltam mellette, amit gondoltam, mert útmutatást senki nem adott, a balettigazgató elindult a saját útján, én pedig napi szinten dolgoztam az együttesrel. Aztán elmondtam Horváth Ádámnak, mit tapasztalok, amit ő nyilván visszamondott Alievnek. Az azért hozzátartozik, hogy az együttes kilencven százaléka nem akarta ezt az embert balettigazgatónak. Hetvenen jeleztük a kinevezése másnapján a miniszteri biztosnak, hogy így ne bánjanak velünk. Ez egy vadidegen ember, akinek az a dolga, hogy balettmester legyen. De hogy lett belőle a Magyar Nemzeti Balett igazgatója?

– *Mi lehet a történet mögött?*

– Talán hogy jó élet-halál urának lenni. Meg az irigység. De hol marad a művészet? Hol marad az Operaház? Ez színház! Emberek szeretnek itt lenni, szeretnek színházat csinálni, az másik téma, hogy jót vagy rosszat, de nekünk az a dolgunk, hogy ha este bejön a közönség, és fölmege a függöny, akkor arra a két-három órára csodát lássanak! Hogy pénz meg hatalom? Milyen álságos dolgok ezek!

– *Próbálták saját kezükbe venni a saját sorsuk irányítását?*

– Igen. Aztán gyorsan kirúgtak engem, és akkor mindenki elkezdett félni. Emlékszem, milyen hely volt ez akkor, amikor én bekerültem, és tapasztalom, milyen most... Bár ettől nem leszek tehetségtelebber. Volt már Kossuth-díjas vízvezeték-szerelő, legyünk rá büszkék.

– *Csakhogy akar-e Kossuth-díjas vízvezeték-szerelő lenni?*

– Ennél bizakodóbb vagyok. Dacosabb. Nagyon rossz forgatókönyv, ha szétverődik az együttes, mert akkor a Magyar Nemzeti Balett sorsa pecsételődik meg, ezért azt gondolom, menjen el a rossz! Ne én menjek el... De nem tudok előre gondolkodni, mert elvették a jövőképeimet. És ami még rosszabb, a fiatalokét is, akik dolgozni akarnak, akik táncolni szeretnének, akiket le kellene szerződtetnie a Magyar Állami Operaháznak, akikkel foglalkozni kellene, akiknek tovább kéne adnunk az évtizedek alatt főlhalmozódott tudásunkat,

hogy megvillanhasson előttük az esély: egyszer megvalósulnak a szerepálmaik...

– *Ez a rossz forgatókönyv. Írjuk meg a jót.*

– Zárjuk le a múltat, mert rettenetes ez a bizonytalanság, ez a hurcibálás január–február óta! Vissza akarom kapni az életemet, hogy ne ezzel kelljen foglalkoznom. Legyen egy megnyugtató balettigazgató, és olyan főigazgató, akivel együtt tud dolgozni. Az együttes már úgyis annyira szét van zilálva, hogy évek keltenek, amíg újra együttesről beszélhetünk... Begyógyíthatatlan sebek ejtődtek, ez a nagyon nagy baj. Szakmai irányba kellene fordítani a dolgokat. Jöjjenek jó balettmesterek, jöjjenek, akik a napi mókuskereket jól tudják működtetni. A leggyilkosabbat, a reggeli balettórát, a reggeli tréninget szakemberek csinálják, mert nincs kiépítve balettmestergárda. Legyenek balettmesterek akár közülünk is, és próbáljunk meg tényleg jókat is idehozni! Az emberek darabokon, előadásokon kovácsolódnak össze. Turnén hangolódnak össze, akár veszekedve is, bárhogy, ami emberi! És, sajnos, el is kéne bocsátani embereket a harmadik emeletről.

– *Belegondol abba, hogy ez magával is megtörténhet?*

– Igen. Ahogy meg is történt. Viszont lehetne másfelé is terelni az embereket. Beszélgetni kéne velük, ki mit képzel a jövőjéről. Hogy szeretne-e még ezen a pályán mozogni, vagy inkább vidékre költözne, mert bazsalikomot természetene. Megtervezni, hogy azokat, akik közelednek a pálya végéhez, tudják-e még valamire használni.

– *Vérig sértették.*

– Mélységesen megaláztak. Azzal, hogy sok hazugság volt a dologban. És nem tudtam semmire felkészülni, nem tudtam, mire számítsak. Agyament dolgok történtek. Kítűzték például a fegyelmi tárgyalás időpontját, majd küldtek egy levelet, hogy nem aznap, hanem két nap múlva lesz. Mire a jogászom jelezte, hogy akkor nem lesz itthon. Erre küldtek egy levelet, miszerint én kértem, hogy akkor legyen a fegyelmi tárgyalás, amikor nincs itthon a jogászom.

– *Megalázták?*

– Ha ezt Bartók Béla vagy Tóth Aladár, vagy Ferencsik János teszi velem, akkor elgondolkozom, hogy valamit tényleg rosszul csináltam. De hogy két olyan ember, aki öt perce ült be a székbe, ráadásul az egyik még az országba is... Föl kellett volna tépniem az ajtót, ordítanom, szórnom a hajtűket, mint egy dívának? Én összeomlottam ettől az aljasságtól, mint a lufi. Másoknak kellett szólni az érdekemben, hogy az azért túlzás, ha a Volf Katinak letiltják a kártyáját... Hogy az épületbe azért engedjék be... Voltak emberek, nem is föltétlenül a balettből, akik maguktól szóltak, és ez nagyon jó érzés. De nekem mindig idő kell, hogy tudjam hova rakni, miért történt, ami történt. Nem jó érzés visszamenni a színházba, és úgy tenni, mintha mi sem történt volna. Nem tudok úgy tenni, mintha nem történt volna semmi, mert becsapom magam. Tudom, útban voltam, mert az a fontos, mi lesz a zsákmánnyal. De vannak emberek, akik nem a zsákmányért mennek dolgozni, hanem mert hisznek valaminek. A színházban, a táncban, az Operaházban.

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: VARGA SÁNDOR MÁRTON